Euroopa Parlament
2019-2024

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

2023/2066(INI)

28.9.2023

ARVAMUS

Esitaja: naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon

Saaja: tööhõive- ja sotsiaalkomisjon

laste ja nende perede ebavõrdsuse vähendamise ja sotsiaalse kaasatuse edendamise kohta kriisi ajal
(2023/2066(INI))

Arvamuse koostaja: Ewa Kopacz

PA_NonLeg

ETTEPANEKUD

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon palub vastutaval tööhõive- ja sotsiaalkomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud:

1. märgib, et kriisid ei ole sooneutraalsed ning mitme järjestikuse kriisi, nagu COVID-19 pandeemia, Ukraina-vastase agressioonisõja, kliimamuutustega seotud katastroofide ja praeguse elukalliduse ja energiakulude tõusu mõjud on süvendanud sotsiaalset ja soolist ebavõrdsust ELis ning avaldanud halba mõju lastele ja nende perekondadele seoses elamistingimuste, sissetuleku ja töö saamisega ning juurdepääsuga tervishoiule, hariduse ja oskuste omandamisele, eluasemele, põhitoodetele ja -teenustele ning hooldus- ja sotsiaalteenustele ehk seoses nende üldise heaoluga;

2. on seisukohal, et nn kokkuhoiumeetmed (sh laste ja perekondade sotsiaalse toetuse märkimisväärne vähendamine, töötuse suurenemine ja ebakindlate töösuhete massiline kasutamine, maksude suurendamine) ja 2008.–2013. aasta finantskriisile reageerimiseks tehtud eelarvekärped süvendasid ebavõrdsust ja halvendasid laste elamistingimusi;

3. rõhutab, et praegune elukalliduse kriis on tõsiselt ohustanud naiste elatusvahendeid, tervist ja heaolu, seades ohtu nende enda ja nende perekondade juurdepääsu eluasemele, piirates nende ostujõudu ja võimet osta toitu ning suurendades energiaostuvõimetust, sotsiaalset tõrjutust ja ebavõrdsust; rõhutab, et läbipõimunud diskrimineerimise all kannatavad naised ja lapsed kogevad põhilistele sotsiaalteenustele juurdepääsul lisatakistusi; rõhutab, et nendele teenustele juurdepääsul tuleb eritähelepanu pöörata kallutatuse ja püsivate stereotüüpide mõjuga tegelemisele ning tegeleda tuleb ka lapsevanemate vaesuse tagajärgedega, sest need viivad laste vaesuseni; rõhutab, et naiste toetamise meetmetesse investeerimine parandab ka nende laste elamistingimusi; märgib selles kontekstis, et üksikvanematel on suurem kriisist tingitud vaesuse oht ja nad kannavad vaesust suurema tõenäosusega põlvest põlve edasi ning et naised moodustavad 85 % üksikvanemaga peredest; kutsub liikmesriike üles toetama energia, transpordi ja muude oluliste kaupade hindade jälgimise meetmeid, et vähendada elukalliduse kasvavat mõju eriti naistele, lastele ja nende perekondadele;

4. tuletab meelde, et COVID-19 pandeemia tekitas iseäranis haavatavas olukorras olevatele lastele raskusi, sest see häiris nende igapäevaseid harjumusi ja sotsiaalseid suhteid, ning süvendas olemasolevat soolist ebavõrdsust, eriti mis puudutab tasustamata hooldustööd ning töö- ja eraelu tasakaalu puudumist, ning tõi kaasa topeltkoormuse paljudele naistele, kel olid pikemad tööpäevad ja kodus lisaks mitteametlik hoolduskohustus[1]; juhib tähelepanu sellele, et kriisi ajal mõjutab naisi ja eriti tööturul olevaid naisi ebaproportsionaalselt nende sotsiaal-majanduslik kontekst, nagu juhtus COVID-19 kriisi ajal, mil 42 % 15–24aastastest naistest, 34 % 25–39aastastest naistest ning 27–29 % 40–54aastastest ja 55aastastest ja vanematest naistest ei saanud töötada soovitud tasustatud kutsealal[2]; märgib, et ebaproportsionaalselt suur osa koormusest

[1] Euroopa Parlamendi 5. juuli 2022. aasta resolutsioon „Euroopa hooldusvaldkonna ühismeetmed“ (ELT C 47, 7.2.2023, lk 30).
[2] Euroopa Parlamendi avaliku arvamuse jälgimise üksus, „Flash Eurobarometer 2022 – Women in times of Covid-19“ (Eurobaromeetri kiiruuring 2022 – Naised COVID-19 ajal), märts 2022.

langes kaugtööd tegevatele naistele, kelle elu raskendas vajadus ühendada töö, lapsehoid ja majapidamistööd; on seisukohal, et COVID-19 kriisi tagajärjed mõjutasid töötuse määra liikmesriikides, eelkõige naiste hulgas; on seetõttu seisukohal, et selle olukorraga tegelemisel ja lahenduste otsimisel on vaja käsitleda naiste vaesuse mõõdet; rõhutab, et sellised kriisid nagu COVID-19 pandeemia on süvendanud olemasolevat ebavõrdsust, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õigustega seotud teenusete puhul või on põhjustanud kriitilise olukorra nende õiguste kasutamisel;

5. rõhutab, et kliimamuutused mõjutavad ebaproportsionaalselt naisi, kes on vähem võimelised reageerima kliimamuutuste ning keskkonna ja loodusõnnetustest tulenevale suuremale ohu ja koormusele, sest neil on ebavõrdne juurdepääs ressurssidele, haridusele ja töövõimalustele, samuti valitsevatele sotsiaalsetele ja kultuurilistele normidele, ning nad seisavad silmitsi läbipõimunud diskrimineerimisega[3]; juhib tähelepanu sellele, et kliimakriis ja selle mõju juba süvendavad seda ebavõrdsust ja teevad seda jätkuvalt ka edaspidi;

6. märgib, et pingutused tõeliselt võrdse ühiskonna loomiseks, sealhulgas soolise võrdõiguslikkuse poliitika, ei ole kriisi ajal sageli piisavad; kutsub liikmesriike üles seadma esikohale sellised poliitikameetmed ja investeeringud, mille abil võideldakse selliste kriiside ebasoodsa mõju vastu lastele, naistele ja nende perekondadele, sealhulgas need, mis tagavad juurdepääsu kvaliteetsetele hooldus-, haridus-, tervishoiu- või eluasemeteenustele ning kaitsevad soolise vägivalla ohvreid; rõhutab süstemaatilise soolise perspektiivi tähtsust probleemide ja nende erineva mõju analüüsimiseks ning terviklike ja õiglaste lahenduste leidmiseks; võtab teadmiseks COVID-19 pandeemia sotsiaal-majandusliku mõju ja sellest tuleneva naistevastase vägivalla kõigi liikide sagenemise, nagu on märgitud mitme liikmesriigi aruannetes, mis koostati COVID-19 liikumispiirangute ajal ja pärast seda ning milles toodi esile see, et kodu- ja sooline vägivald, sealhulgas füüsiline, psühholoogiline ja kübervägivald on muret tekitavalt suurenenud; juhib tähelepanu sellele, et see mõjutab ja ohustab ka lapsi; juhib tähelepanu vägivalla ohvriks langemise ohule mõne haavatava rühma puhul, nagu naissoost varjupaigataotlejad ja LGBTQIA+ kogukond; rõhutab vajadust suurendada kõiki nii avaliku kui ka erasektori vahendeid, et tegeleda olukordadega, mis ohustavad lapsi, noori, eakaid ja puuetega inimesi, ning toetada vaesuse ohus olevaid rühmi; nõuab Euroopa Sotsiaalfond+ (ESF+) tugevdamist, et seada prioriteediks võitlus vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse vastu; rõhutab vajadust eraldada rohkem rahalisi vahendeid meetmetele, mille eesmärk on ennetada soolist vägivalda ja võidelda selle vastu kodanike, võrdõiguslikkuse, õiguste ja väärtuste programmi tegevussuuna Daphne raames;

7. märgib, et ebavõrdsuse vähendamiseks ja sotsiaalse kaasatuse edendamiseks on äärmiselt oluline kaotada igasugune diskrimineerimine, tagada pikaajalised poliitikameetmed ja teenused, millega edendatakse inimväärsete töökohtade ja õiglase palga saamist, kaotatakse palga- ja pensionilõhe, kaitstakse vaesuse ja sotsiaalse tõrjutuse mitmesuguste põhjuste eest, hõlbustatakse lapsevanemate töölenaasmise võimalusi ning edendatakse töö- ja eraelu tasakaalu, sh tagades vanemate juurdepääsu taskukohastele ja kvaliteetsetele lapsehoiu- ja pikaajalise hoolduse teenustele ning

[3] Euroopa Parlamendi 17. veebruari 2022. aasta resolutsioon ELi prioriteetide kohta ÜRO naiste staatuse komisjoni 66. istungjärguks (ELT C 342, 6.9.2022, lk 276).

hooldus-, majapidamis- ja lapsehoiukohustuste võrdse jagamise perekonnas; juhib tähelepanu sellele, et alusharidus kui kvaliteetse ja professionaalse lapsehoiu komponent ei võimalda mitte ainult vanemate töötamist, vaid samuti toob eelkõige kasu lapse sotsiaalsele ja psühholoogilisele arengule; kutsub liikmesriike üles püüdlema selle poole, et saavutada üldine tervisekindlustus, nagu on määratlenud WHO, ja pakkuda kõigile naistele sünnituseelset ja -järgset hooldust;

8. tuletab meelde, kui oluline on hoolduskohustuste võrdne jagamine kodus, sest see võimaldab hoolduskohustustega naistel olla tööturul rohkem esindatud ning parandada oma elamistingimusi ja sotsiaalset kaasatust; märgib, et hoolduskohustuste jaotusega seotud soostereotüübid ja -normid mitte ainult ei heiduta mehi täielikult osalemast laste kasvatamises ja hoolduses selle laiemas tähenduses, vaid kahjustavad ka naisi ja nende heaolu ning nende karjääri arengut[4]; märgib, et hoolduskohustustega isikutel peaks samuti olema õigus taotleda paindlikku tööaja korraldust, nagu tööaja vähendamine, paindlik tööaeg ja kaugtöö; rõhutab, et töö- ja eraelu igakülgse tasakaalu saavutamise meetmed on olulised, et tagada hoolduskohustuste võrdne jaotus naiste ja meeste vahel ning tegeleda sissetulekute ja tööhõive erinevustega; märgib, et töö- ja eraelu tasakaalu saavutamine sõltub sellest, kui kättesaadavad ja juurdepääsetavad on kvaliteetsed hooldusteenused;

9. tuletab meelde, et 2021. aastal vastas 27,9 % EL 27s tööjõu hulka mittekuuluvatest 25–49 aastastest naistest, et kohustus hoolitseda laste või hooldust vajavate täiskasvanute eest on peamine põhjus, miks nad tööd ei otsi[5]; juhib tähelepanu sellele, et naiste tööhõive suurenemine aitab kaasa ka ELi elanikkonna vananemisest tulenevate probleemide lahendamisele ja liikmesriikide majandusliku stabiilsuse parandamisele; tuletab meelde, et sooline tasakaalustamatus hoolduses ja tööhõives võib põhjustada soolist pensionilõhet ja suuri erinevusi vanemaealiste vaesuse määras; märgib, et lastega perekondi mõjutab tööturule juurdepääsu puudumine ja sissetulekute ebavõrdsus rohkem; märgib, et kuigi lasteta meeste ja naiste tööhõivemäära protsentuaalne erinevus on 1 %, on see määr alla kuueaastase lapse vanemate puhul 21 % ja kolme lapsega vanemate puhul 37 %[6]; on seisukohal, et üksikvanemaga perekondi, eriti üksikemaga perekondi, ohustab vaesus või sotsiaalne tõrjutus rohkem (42,1 % võrreldes 29,6 %-ga leibkondades, kus on kaks täiskasvanut ja kolm või enam last), mis on seotud vaesuse feminiseerumisega, naiste üleesindatusega ebakindlatel töökohtadel ja osalise tööajaga töötamisel, ebaproportsionaalse ajaga, mida naised kulutavad tasustamata tööle, naiste tööelukatkestustega, et hoolitseda laste või teiste pereliikmete eest, ning soolise palgalõhega[7]; rõhutab, kui tähtis on ettepanek võtta lisameetmeid lapsevanemate ja hooldajate kaitsmiseks diskrimineerimise ja vallandamise eest, nagu on märgitud töö- ja eraelu tasakaalustamise õigusaktides, mis on osa Euroopa sotsiaalõiguste sambast;

---

[4] Euroopa Komisjon, „Women's situation in the labour market“ (Naiste olukord tööturul), vaadatud 2. oktoobril 2023.

[5] Eurostat, andmebaasi tabel LFSA_IGAR, „Inactive population not seeking employment by sex, age and main reason – Care of adults with disabilities or children and other family or personal reasons – from 15 to 64 years old“ (Tööturult kõrvale jääv elanikkond soo, vanuse ja peamise põhjuse kaupa – Puuetega täiskasvanute ja laste või teiste pereliikmete eest hoolitsemine või isiklikud põhjused – 15–64aastased), viimati ajakohastatud 14. septembril 2023.

[6] Eurofound „Living and working in Europe 2021“ (Elamine ja töötamine Euroopas 2021. aastal), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 9. mai 2022, lk 73.

[7] Eurostat, „1 in 4 children in the EU at risk of poverty or social exclusion“ (Üks neljast lapsest elab ELis vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus), 28. oktoober 2021.

innustab soodustama perepuhkuste ja paindliku töökorralduse sooliselt tasakaalustatud kasutamist;

10. kutsub liikmesriike üles kehtestama tervikliku reeglistiku, millega keelatakse pidev tava küsida töövestlustel naistelt rasedaks jäämise või raseduse kohta töökohale kandideerimise ajal; rõhutab, et see on töökohal ahistamise vorm, ja mõistab hukka surve, mida see avaldab töötavatele emadele;

11. rõhutab naiste suurt panust tööhõive-, kultuuri-, hariduse, teaduse ja teadusuuringute valdkonnas; tunnistab kunsti- ja kultuurivaldkonnas ning mikro- ja väikestes põllumajandus- ja maapiirkondade ettevõtjates töötavate naiste elamistingimuste tõsist halvenemist, mis on tingitud investeeringute ja toetuse puudumisest majandus- ja kultuuritegevuses;

12. on seisukohal, et naised on suuremas vaesuse ohus kui mehed ning et naiste vaesuse vastu võitlemine ei ole mitte ainult omaette oluline, vaid tähtis ka laste vaesuse vähendamise püüdlustes; tuletab meelde, et menstruatsioonivaesus, nimelt piiratud juurdepääs hügieenitoodetele, mõjutab Euroopas ligikaudu igat kümnendat naist; rõhutab, et häbi, ravimata menstruatsioonivalu ja diskrimineerivad tavad põhjustavad tütarlaste koolist väljalangemist ning seda, et tütarlapsed käivad vähem koolis ja naised vähem tööl; rõhutab, et menstruatsioonihügieeni ja emade haigestumuse, suremuse ja viljatuse, suguhaiguste/HIV ja emakakaelavähi vaheliste seoste mõistmine on tervisealase ebavõrdsuse kaotamisel keskse tähtsusega ning võib toetada haiguste varajast avastamist ja elude päästmist; märgib, et 2021. aastal elas ELis 24,4 % (alla 18aastastest) lastest (19,8 miljonit) vaesuse või sotsiaalse tõrjutuse ohus; märgib, et mõnes riigis ületab see näitaja 30 %; on seisukohal, et lastel, kes kasvavad üles vaesuses, on raskem olla koolis edukas, olla terve ja kasutada hilisemas elus täielikult ära oma potentsiaali; märgib, et sotsiaalsed investeeringud individuaalsetesse võimetesse laste esimestel eluaastatel on eriti kasulikud ebasoodsa taustaga lastele; on seisukohal, et ÜRO lapse õiguste konventsiooni kohaselt, millele kõik liikmesriigid on alla kirjutanud, tuleb kõigile lastele anda õigus haridusele, tervishoiuteenustele, eluasemele ja kaitsele, vabaajategevusele ja vabale ajale ning tasakaalustatud toitumisele, samuti õigus osaleda neid puudutavates otsustes ja olla hooldatud perekeskkonnas;

13. väljendab heameelt ELi hooldusstrateegia ja Barcelona eesmärkide läbivaatamise üle alushariduse ja lapsehoiu valdkonnas, kuna need on naiste tööturul osalemise peamised tegurid; juhib tähelepanu sellise kvaliteetse alushariduse ja lapsehoiu tähtsusele võitluses laste ja nende perekondade ebavõrdsuse ja sotsiaalselt ebasoodsas olukorras olemise vastu[8]; nõuab poliitikameetmete, programmide ja soovituste kogumit ning investeeringuid Euroopa tasandil, et tunnustada hooldust meie ühiskonna õiguse ja alustalana; rõhutab, et neis kõigis peaks kasutama integreeritud, terviklikku ja elukestvat lähenemisviisi hooldusele, suurendama nii naiste kui ka meeste jaoks hooldussektori töökohtade atraktiivsust ning võitlema selles sektoris diskrimineerimise ja soolise ebavõrdsuse vastu; rõhutab siiski, et pikaajalise hoolduse ja lapsehoiu praegune kvaliteet ja maht, eriti väikelaste jaoks, on ebapiisav;

[8] 2021. aastal vastas 27,9 % EL 27s tööjõu hulka mittekuuluvatest 25–49aastastest naistest, et kohustus hoolitseda laste või hooldust vajavate täiskasvanute eest on peamine põhjus, miks nad tööd ei otsi (Eurostat 2021. aasta tööjõu-uuringu andmed).

14. tuletab meelde, kui olulised on 2030. aasta Barcelona eesmärgid, mis hõlmavad eesmärki, et vähemalt 50 % alla kolmeaastastest lastest ja vähemalt 96 % lastest vanuses kolmest eluaastast kuni kohustusliku alghariduse alguseni peaks osalema alushariduses või lapsehoius; rõhutab naiste keskset rolli sellistes avaliku sektori olulistes valdkondades nagu sotsiaalhoolekanne, hooldus, haridus ja tervishoid, mis kõik hoiavad majandust ja ühiskonda koos, kuid kus kriisiolukorras tehakse sageli esimesena kärpeid; on seisukohal, et alusharidusel ja lapsehoiul on otsustav mõju laste kognitiivsele arengule, kuna laste peamised võimed kujunevad esimese viie eluaasta jooksul, ning et juurdepääs kvaliteetsele haridusele paneb aluse hilisemale edule hariduse, heaolu, tööalase konkurentsivõime ja sotsiaalse integratsiooni valdkonnas ning mõjutab oluliselt enesehinnangut; on seisukohal, et lapsehoiul ja koolieelsel haridusel on vaesuse ohus olevate laste sotsiaal-majandusliku seisundi kompenseerimisel ja vanemate, eriti emade tööturule integreerimise soodustamisel tähtis roll; on lisaks seisukohal, et kaasav haridus toetab kõiki õpilasi, tugevdades õppimist, kultuurilisi ja ühiskondlikke väärtusi; märgib, et erineva haridustaustaga laste hariduslikud erinevused on suurenenud; soovitab liikmesriikidel tagada kõigile mis tahes vanuses lastele universaalne juurdepääs kaasavale ja kvaliteetsele haridusele, olgu see siis formaal- või mitteformaalne, riiklik või eraharidus, eesmärgiga soodustada nende emotsionaalset, sotsiaalset, kognitiivset ja füüsilist arengut, kaitsta nende heaolu ning tagada, et kõigil lastel on võimalus saada kaasavat kvaliteetharidust ja maksimeerida seeläbi haridussüsteemi mõju võrdsete võimaluste edendamisele ja tõrjutuse tsükli katkestamisele;

15. soovitab liikmesriikidel anda vajalikku abi, et tagada kõikidele lastele õigus kultuurile, sportimisele ja vabaajategevusele, juurdepääs välisaladele ja tervislikule keskkonnale, pöörates eelkõige tähelepanu võrdse juurdepääsu ja kvaliteedi tagamisele vaesuses ja kaugetes piirkondades elavatele lastele, puuetega lastele, rahvus- või etnilistesse, usu-, keele- ja sisserännanute vähemustesse kuuluvatele lastele ning ELi piires liikuvatele lastele, olenemata nende rahvusest, ja mahajäetud lastele; tuletab meelde ÜRO lapse õiguste konventsioonis sätestatud õigust vabale ajale ning mängudes ja huvitegevuses osalemisele;

16. rõhutab, et soolise palga- ja pensionilõhe vähendamisel on hea mõju vaesuse vähendamisele ja sotsiaalsele kaasatusele ning see on oluline soolise võrdõiguslikkuse saavutamiseks; rõhutab, et laialdaselt kättesaadavad kvaliteetsed lapsehoiu-, sotsiaalhoolekande- ja majapidamisteenused on üliolulised, kuna nende puudumine või piiratud kättesaadavus toob kaasa selle, et naised osalevad tööturul vähem või loobuvad täiesti, et täita tasustamata hoolduskohustusi; nõuab tasustamise läbipaistvuse direktiivi[9] laiaulatuslikku rakendamist ja erimeetmeid, et võidelda ebakindlate töökohtade, palgavaesuse, tööturu horisontaalse ja vertikaalse segregatsiooni ning peamiselt naiste tehtava töö alahindamise vastu, märkides, et seda tööd tuleks õiglaselt hinnata ja tasustada;

17. märgib perekondade olulist rolli kriisiolukordades; juhib tähelepanu piisava lapsehoiu, sotsiaalhoolekande ja majapidamisteenuste tähtsusele üksikvanemate, eelkõige naiste jaoks, kuna COVID-19 kriisi mõju üksikemadele oli ebaproportsionaalselt suur ja nad

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. mai 2023. aasta direktiiv (EL) 2023/970, millega tasustamise läbipaistvuse ja õiguskaitsemehhanismide kaudu tugevdatakse meeste ja naiste võrdse või võrdväärse töö eest võrdse tasu maksmise põhimõtte kohaldamist (ELT L 132, 17.5.2023, lk 21).

pidid sageli oma sugulaste eest hoolitsema, mistõttu nad said vähem tööl käia[10]; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles julgemalt ja jõulisemalt rakendama ja tugevdama Euroopa lastegarantiid, et tagada kõigile ELi lastele, sealhulgas äärealadel elavatele, lastele juurdepääs tervislikule toidule, piisavale eluasemele, tervishoiule, haridusele, hooldusele ja vabaajategevusele; tuletab meelde, kui oluline on integreerida laste õigused kõikidesse ELi sise- ja välispoliitika valdkondadesse ning nii seadusandlikesse kui ka muudesse meetmetesse ja programmidesse, mis võivad lapsi otseselt või kaudselt mõjutada, tagades nende järjepidevuse ja sidususe; rõhutab lastegarantiid käsitleva soovituse rakendamise tähtsust[11];

18. rõhutab, et Euroopas langeb iga viies laps mingil kujul seksuaalse vägivalla ohvriks, et enamik väärkohtlemisi toimub hüpoteetilise usalduse raames ning et lapsed moodustavad ligikaudu veerandi inimkaubanduse ohvritest, kellest enamik on tütarlapsed ja kes sageli langevad seksuaalse ärakasutamise ohvriks[12]; märgib, et noored naissoost varjupaigataotlejad seisavad silmitsi soolise vägivallaga; mõistab hukka igasuguse lastevastase vägivalla, väärkohtlemise, ärakasutamise ja hooletussejätmise; nõuab tungivalt, et liikmesriigid töötaksid välja ja rakendaksid vägivalla, väärkohtlemise, ärakasutamise ja hooletussejätmise kaotamiseks integreeritud ennetus- ja lastekaitsesüsteeme, kuhu kaastakse koole ja tervishoiusüsteeme, sh avalikke teenuseid, et luua nendele olukordadele kiire reageerimise tingimused, luua kaitsekeskkond ja aidata suurendada laste mõjuvõimu; rõhutab, et kõigil lastel on õigus olla kaitstud väärkohtlemise, vägivalla ja hooletussejätmise eest;

19. juhib tähelepanu asjaolule, et tütarlaste ja naiste haridusel ja võimestamisel on soolise ebavõrdsuse ja sotsiaalse tõrjutuse vähendamisel tähtis roll; rõhutab sellega seoses selliste kooliprogrammide tähtsust, milles käsitletakse kriitiliselt stereotüüpe ja nende halba mõju tüdrukutele ja naistele, aga ka poistele ja meestele, et neid stereotüüpe murda; soovitab liikmesriikidel tagada, et kõigil lastel oleks juurdepääs kaasavale ja kvaliteetsele haridusele igas vanuses, olgu see siis formaal- või mitteformaalne haridus; rõhutab, et kõigile lastele mõeldud terviklik seksuaalharidus on oluline meede ebavõrdsuse lõpetamisel ja vägivallavaba ühiskonna poole püüdlemisel, sest selle abil võideldakse kahjulike soostereotüüpide vastu, edendatakse mitmekesisust ja kehalist autonoomiat ning kehalist ja vaimset puutumatust;

20. tunnistab koolide tähtsat rolli igapäevase toitlustamise pakkujatena (paljudel juhtudel ainsa toitlustajana) ja toitumishariduse edendajatena väljaspool kooli; nõuab tungivalt, et liikmesriigid tagaksid vähemalt ühe kvaliteetse tasuta toidukorra kõigil kohustusliku hariduse tasemetel;

21. peab hädavajalikuks, et liikmesriigid töötaksid välja poliitika, millega võideldakse lapstööjõu kasutamise vastu ELis; rõhutab sellega seoses Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni soovitusi, milles rõhutatakse vajadust suurendada laste ja nende perede sotsiaalkaitset, et leevendada laste tööjõu kasutamist põlistavat vaesust ja

[10] Eurofound „Economic and social inequalities in Europe in the aftermath of the Covid-19 pandemic“ (Majanduslik ja sotsiaalne ebavõrdsus Euroopas pärast COVID-19 pandeemiat), Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, Luxembourg, 24. jaanuar 2023.
[11] Nõukogu 14. juuni 2021. aasta soovitus (EL) 2021/1004, millega luuakse Euroopa lastegarantii (ELT L 223, 22.6.2021, lk 14).
[12] Euroopa Komisjoni 24. märtsi 2021. aasta teatis ELi lapse õiguste strateegia kohta (COM(2021)0142).

ebakindlust; tagada, et iga lapse sünd registreeritakse nii, et lastel oleks seaduslik identiteet ja et nad saaksid kasutada oma õigusi sünnist alates; edendada inimväärset tööd, mis tagab õiglase palga, pöörates erilist tähelepanu mitteametliku majanduse töötajatele; edendada maapiirkondadele sobivat eluviisi, sealhulgas toetades majanduse mitmekesistamist, investeerides taristusse ja teenustesse ning laiendades põllukultuuride kaitset ja kavandamist, eelkõige põllumajanduslikus pereettevõtluses, kus põllumajandusprotsesside eest hoolitsemine sõltub osaliselt kogu majapidamisest; tagada lapsi kaitsvate õigusaktide olemasolu, mida toetavad nende rakendamiseks vajalikud riiklikud vahendid; tegeleda soolise võrdõiguslikkuse ja diskrimineerimise küsimustega, mis suurendavad lapstööjõu kasutamise ohtu (eelkõige tüdrukute puhul), mis on seotud tasustamata majapidamistöödega;

22. märgib, et erineva taustaga lapsed, nagu rändajad, pagulased, varjupaigataotlejad, dokumentideta ja saatjata alaealised, on vaesusest kõige rohkem mõjutatud; märgib, et vaesuse ohus on ka üksikvanemaga peredes elavad lapsed, ebasoodsas olukorras olevad paljulapselised perekonnad, puuetega lapsed ja etnilistesse vähemustesse kuuluvad lapsed[13]; rõhutab, et kõige vaesemate ja haavatavamate laste juurdepääs tervishoiule ja haridusele on erinev; rõhutab, et roma lapsed ja hinnanguliselt 11 miljonit puuetega last on kvaliteetse hariduse kättesaadavuse poolest kõige ebasoodsamas olukorras; märgib, et samal ajal kui roma lapsed langevad Euroopas tõenäolisemalt juba alg- või keskkooli tasandil koolist välja, ilma põhioskusi omandamata, jäävad puuetega lapsed koolist ja kvaliteetsest õppest täielikult kõrvale[14]; rõhutab, et ülemaailmse naiste terviseindeksi kohaselt ei olnud ELis viimase 12 kuu jooksul 44 % naisi testitud ühegi naiste nelja kriitilise haiguse suhtes; märgib, et sooline ebavõrdsus pärsib naiste ja tütarlaste juurdepääsu terviseteabele ja elutähtsatele teenustele; rõhutab, kui oluline on vähendada naiste tervishoiualast ebavõrdsust; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles seadma romasid käsitlevates riiklikes strateegiates esikohale laste õigused ja tagama, et roma lastel oleks võrdne juurdepääs esmatähtsatele teenustele, pöörates erilist tähelepanu alusharidusele ja lapsehoiule ning alg- ja keskharidusele, tervishoiule, toitumisele ja korralikule eluasemele; märgib, et mitmekordse diskrimineerimisega silmitsi seisvate tüdrukute jaoks on takistused oma õiguste kasutamisel ja vaesusest ülesaamisel veelgi suuremad; märgib, et seetõttu on tõenäoline, et nad jäävad haavatavate rühmade vajadustega tegelemise kavades tähelepanuta; rõhutab, kui olulised on investeeringud nii riiklikku kui ka eraharidusse, et tagada kohandatud õpetamismeetodid ja individuaalne lähenemisviis nende laste jaoks, kes kuuluvad kaitsetumatesse sotsiaalsetesse rühmadesse, nagu tõrjutust kogevad pered ja kogukonnad; rõhutab, et see lähenemisviis peaks hõlmama õpetajate, sotsiaal- ja haridusspetsialistide, perede ja kogukondade koostööd; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles süvalaiendama puudega inimesi käsitlevas Euroopa strateegias 2010–2020 laste õigusi ja toetama perekondi, investeerides laste ja nende perekondade võimestamisse ja õigusesse iseseisvale elule;

23. tuletab meelde, et üheksa miljonit Euroopa teismelist (10–19aastased) kannatavad vaimse tervise häirete all, kusjuures üle pooltel juhtudel on tegemist ärevuse või depressiooniga; rõhutab, et naised ja LGBTQIA+ kogukonna liikmed kogevad

[13] Save the Children, „Over 200,000 more children are at risk of poverty in the European Union: Save the Children report“ (ELis on üle 200 000 tuhande lapse vaesumise ohus: organisatsiooni Save the Children aruanne), 7. märts 2023.
[14] UNICEFi Euroopa ja Kesk-Aasia piirkondlik büroo, „Situation of Children in Europe and Central Asia“ (Laste olukord Euroopas ja Kesk-Aasias), jaanuar 2023.

diskrimineerimise ja marginaliseerumise tõttu suuremat vaimset stressi[15]; rõhutab lisaks, et saatjata alaealistel ja rändajatest noorukitel on palju vaimse tervise häireid, kuna olukordadel, millega need lapsed silmitsi seisavad, on vaimsele tervisele märkimisväärne mõju; märgib, et COVID-19 piirangud vähendasid olulisel määral laste sotsiaalseid võimalusi ja suhtlust, põhjustades ulatuslikke häireid ja depressiooni sümptomite süvenemist, eriti teismelistel tüdrukutel[16]; märgib, et koolid hõlbustavad juurdepääsu vaimse tervise alasele ja psühhosotsiaalsele toele; tuletab meelde, et UNICEF juhib tähelepanu tõestatud strateegiatele, nagu programmide rakendamine teadlikkuse suurendamiseks ja noorukite emotsionaalse toimetuleku oskuste parandamiseks, vaimse tervise alaste nõustamisteenuste integreerimine haridusse, õpetajate ja töötajate koolitamine õpilaste heaolu tugevdamiseks ning lastele turvalise ruumi loomine oma murede arutamiseks ja jagamiseks[17]; rõhutab, et liikmesriigid peavad eraldama piisavaid rahalisi vahendeid vaimse tervise ja psühhosotsiaalsete probleemide raviks ning piirkondlike taristute parandamiseks ESF+ programmi ja Euroopa Regionaalarengu Fondi kaudu, sealhulgas haavatavatele rühmadele mõeldud programmid;

24. märgib, et naiste tervisealane ebavõrdsus on tihedalt seotud sotsiaal-majandusliku staatuse ja geograafilise piirkonnaga ning et väga oluline on võtta arvesse sotsiaalseid ja majanduslikke tegureid, mis kujundavad naiste elu ja tervist eri eluetappides; juhib tähelepanu sellele, et kõigis liikmesriikides, sealhulgas maapiirkondades, puuduvad kvaliteetsed, juurdepääsetavad, kättesaadavad ja taskukohased hooldusteenused; juhib tähelepanu sellele, et mitmesuguste õiguslike, rahaliste, praktiliste, sotsiaalsete ja kultuuriliste tõkete ja piirangute tõttu on seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused, sealhulgas turvaline ja seaduslik abort, ELi liikmesriikides ja liikmesriigiti väga erinevad; tuletab meelde, et seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused on soolise võrdõiguslikkuse eeltingimus;

25. tuletab meelde, et paljud agressioonisõja eest põgenevad Ukraina naispagulased elavad eri liikmesriikides ja Euroopas ELi-välistes riikides ja neil on lapsehoiuga seotud erivajadused, millega tuleb arvestada, et mitte ainult hõlbustada nende juurdepääsu tööturule, vaid ka selleks, et hõlbustada nende laste keeleõpet ja sotsiaalset kaasatust; rõhutab, et sõda Ukrainas nõrgendas juurdepääsu tervishoiuteenustele, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste teenustele, ning tõi kaasa kriitilise olukorra põgenike seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste alaste vajaduste rahuldamisel;

26. kutsub liikmesriike üles tegelema probleemidega, millega Ukraina naispagulased silmitsi seisavad, nagu keelebarjäär, suurem tõenäosus sattuda sotsiaalsesse eraldatusse ja piiratud suhtlusringkonnad; märgib, et Ukraina pagulasi võib peale selle ohustada ka vaesus ja sotsiaalne tõrjutus; märgib, et hoolduskohustused takistavad Ukraina naiste

[15] UNICEF, „The Mental Health Burden Affecting Europe's Children“ (Euroopa lapsi mõjutav vaimse tervise kahju) (4. oktoober 2021).
[16] Save the Children, „Guaranteeing Children's Future – How COVID-19, cost-of-living and climate crises affect children in poverty and what governments in Europe need to do“ (Laste tuleviku tagamine – kuidas COVID-19, elukallidus ja kliimakriis mõjutavad vaesuses elavaid lapsi ja mida Euroopa valitsused peavad tegema), märts 2023.
[17] UNICEF, „The Mental Health Burden Affecting Europe's Children“ (Euroopa lapsi mõjutav vaimse tervise kahju) (4. oktoober 2021).

tööhõivet (33 %) võrreldes Ukraina meestega (9 %); kutsub liikmesriike üles nende probleemidega tegelema, pakkudes lapsehoiu jaoks sihtotstarbelist toetust, näiteks lapsehoiuabi või -toetust[18];

27. rõhutab, et organisatsiooni Save the Children aruande[19] kohaselt elab relvakonfliktidest mõjutatud piirkondades rohkem lapsi kui kunagi varem viimase kahe aastakümne jooksul (eelkõige Afganistanis, Jeemenis, Lõuna-Sudaanis, Kesk-Aafrika Vabariigis, Kongo Demokraatlikus Vabariigis, Süürias, Iraagis, Malis, Nigeerias ja Somaalias), kusjuures igal aastal sureb konfliktide tagajärjel 100 000 last; tuletab meelde, et 2017. aastal elas konfliktidest mõjutatud piirkondades 420 miljonit last (18 % kogu maailma lastest), mida on 30 miljonit rohkem kui eelmisel aastal;

28. kutsub komisjoni ja liikmesriike üles võitlema struktuurse diskrimineerimise vastu ning võimaldama kõigi täielikku ja mittediskrimineerivat juurdepääsu tööturule, mis edendab ka laste arengut, tugevdab sotsiaalset kaasatust ja õiglust ning vähendab vaesust; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles esitama konkreetseid meetmeid, et edendada pagulaste ja rändajate juurdepääsu tööle ja nende kaitset; rõhutab sellega seoses Euroopa tasustamise läbipaistvuse direktiivi ja miinimumpalga direktiivi[20], mis on lisameetmed soolise palgalõhe kaotamiseks; juhib tähelepanu sellele, et õiglane töötasu aitab võidelda naiste vaesuse vastu kestlikul viisil; rõhutab, et ELi rahastamine võimaldab riiklikul tasandil toetust ja investeeringuid laste vaesuse vastu võitlemiseks ja sotsiaalse kaasatuse edendamiseks;

29. kutsub komisjoni üles tegema ettepaneku niisuguste meetmete ja soovituste kohta, mille eesmärk on edendada üleminekut majandusele, milles seatakse hooldus ELi ja liikmesriikide poliitika keskmesse koos õigeaegse ja võrdse juurdepääsuga kvaliteetsetele hooldusteenustele, näiteks hooldusalasele haridusele, kasutades samal ajal tõhusalt ära olemasolevaid ELi vahendeid ja eraldades sellele valdkonnale piisavalt rahalisi vahendeid; kordab, et lisaks ESF+ile saab otseselt või kaudselt kasutada ka muid ELi allikaid, et rahastada programme, mis mõjutavad laste ja nende perede elu, näiteks Euroopa Regionaalarengu Fond ja Euroopa abifond enim puudust kannatavate isikute jaoks;

30. palub komisjonil ja liikmesriikidel luua Euroopa Liidu tasandil rinnaga toitmise seiresüsteem, et mõista tegelikkust ja aidata kujundada rinnaga toitmist edendavat poliitikat kooskõlas WHO soovitustega;

31. nõuab, et soolise võrdõiguslikkuse süvalaiendamine ja sooteadliku eelarvestamise põhimõtted väljenduksid kõigis poliitikavaldkondades ja selliste meetmete kavandamisel, mille eesmärk on reageerida konkreetsetele naisi ja tüdrukuid mõjutavatele kriisidele; rõhutab seetõttu vajadust koguda selleks spetsiaalselt eristatud andmeid ning arendada soolise võrdõiguslikkuse alaseid eksperditeadmisi ja teha soolise mõju hindamisi, et tagada soolise mõõtme täielik integreerimine ning paremini

[18] Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon, „What are the integration challenges of Ukraine refugees women?“ (Millised on Ukraina naispagulaste integreerumise raskused?), 30. mai 2023.
[19] Save the Children, „Stop the War on Children: Protecting children in 21st century conflict“ (Peatage sõda laste vastu: laste kaitsmine 21. sajandi konfliktis), 2019.
[20] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2041, mis käsitleb piisavat miinimumpalka Euroopa Liidus (ELT L 275, 25.10.2022, lk 33).

mõista ja käsitleda selle poliitika erimõju naistele; nõuab soopõhise suundumusega meetmeid sihtotstarbeliste vahendite määramise kaudu, et pärast mitmekordse kriisi ebasoodsaid mõjusid tegeleda naiste spetsiifiliste vajadustega, eelkõige tööhõive, soolise vägivalla ja seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste valdkonnas, sealhulgas asjakohasel juhul muude programmide ja vahendite kaudu, mis kuuluvad taasterahastu „NextGenerationEU“ ja mitmeaastase finantsraamistiku (2021–2027) alla.

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA NÕUANDVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	19.9.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 24 –: 2 0: 4
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Isabella Adinolfi, Christine Anderson, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Annika Bruna, Maria da Graça Carvalho, Margarita de la Pisa Carrión, Gwendoline Delbos-Corfield, Lina Gálvez Muñoz, Lívia Járóka, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Karen Melchior, Johan Nissinen, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Eugenia Rodríguez Palop, María Soraya Rodríguez Ramos, Maria Veronica Rossi, Christine Schneider, Sylwia Spurek
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Abir Al-Sahlani, Silvia Modig, Eleni Stavrou, Hilde Vautmans
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Laura Ballarín Cereza

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS NÕUANDVAS KOMISJONIS

24	+
ID	Annika Bruna
PPE	Isabella Adinolfi, Maria da Graça Carvalho, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska, Christine Schneider, Eleni Stavrou
Renew	Abir Al-Sahlani, Karen Melchior, María Soraya Rodríguez Ramos, Hilde Vautmans
S&D	Laura Ballarín Cereza, Robert Biedroń, Vilija Blinkevičiūtė, Lina Gálvez Muñoz, Maria Noichl, Carina Ohlsson, Pina Picierno, Evelyn Regner
The Left	Silvia Modig, Eugenia Rodríguez Palop
Verts/ALE	Gwendoline Delbos-Corfield, Alice Kuhnke, Diana Riba i Giner, Sylwia Spurek

2	-
ECR	Johan Nissinen
ID	Christine Anderson

4	0
ECR	Margarita de la Pisa Carrión
ID	Maria Veronica Rossi
NI	Lívia Járóka
PPE	Arba Kokalari

Kasutatud tähised:
+ : poolt
- : vastu
0 : erapooletu